

PRÁVO NA OBHAJOBU, SPOLOČNÝ OBHAJCA

Za prekážku ustanovenia spoločného obhajcu viacerým obvineným podľa § 40 ods. 3 Trestného zákona pre konflikt záujmov je potrebné považovať aj okolnosť, keď obvinení, ktorí sú obvinení zo spáchania skutku formou spolupáchateľstva, vypovedajú už v prípravnom konaní o podstatných okolnostiach skutku rozdielne.

Podstatné rozdiely vo výpovediach dvoch obvinených, ktorým bol ustanovený spoločný obhajca, vo vzťahu ku skutku, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, objektívne bránia spoločnému obhajcovi v možnosti poskytnúť právnu pomoc v rovnakej kvalite, akú by mohol poskytnúť, ak by bol ustanovený za obhajcu iba jednému z nich.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 310/2017 z 31. augusta 2017)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. augusta 2017 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, sudcu Milana Ľalíka a sudkyne Marianny Mochnáčovej prerokoval prijatú sťažnosť R. Š., zastúpeného advokátkou JUDr. Martou Šuvadovou, Floriánska 16, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 74/2016 z 21. decembra 2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva R. Š. podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 74/2016 z 21. decembra 2016 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 74/2016 z 21. decembra 2016 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** uhradiť R. Š. trovy právneho zastúpenia v sume 374,81 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiatjeden centov) na účet jeho právneho zástupcu v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :**I.**

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. apríla 2017 doručená sťažnosť R. Š., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 74/2016 z 21. decembra 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti vyplýva:

«*Okresný súd Poprad rozsudkom sp. zn. 4 T 121/2013 z 13. februára 2014 uznal obvinených – sťažovateľa a J. M. za vinných zo spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a 2 písm. e) Trestného zákona, za čo im uložil nepodmienečné tresty odňatia slobody vo výmere 10 rokov (pozn. J. M. 11 rokov a 6 mesiacov)*

so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia, bol mu uložený ochranný dohľad na dobu jedného roka a ochranné protitoxikomanické liečenie ambulantnou formou na tom skutkovom základe, že:

- dňa 25.5.2013 v poobedňajších hodinách na hlavnom trhovisku v Bratislave si po predchádzajúcej vzájomnej dohode spoločne (s odsúdeným J. M.) kúpili od doposiaľ nestotožnenej osoby Hašiš (živica z rodu rastlín *canabis*) o hmotnosti 2 g s celkovým obsahom THC (tetrahydrokanabinolu) – účinnej látky rastliny konope (*Canabis*) 45,8 % z ktorej by bolo možné vyrobiť od 31 do 91 obvykle jednorazových dávok drogy, ktoré sú spôsobilé po aplikovaní ovplyvniť psychiku užívateľa a vrcholky rastliny konope o celkovej hmotnosti 1138,5 g s celkovým priemerným obsahom THC (tetrahydrokanabinolu) – účinnej látky rastliny konope (*Canabis*) 15,44 %, z ktorej by bolo možné vyrobiť od 5860 do 11385 obvykle jednorazových dávok drogy, ktoré sú spôsobilé po aplikovaní ovplyvniť psychiku užívateľa, kde rastliny rodu *Cannabis* (konope) a hašiš (živica z rastlín rodu *Cannabis*) sú zaradené v zmysle zákona NR SR č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov do I. skupiny omamných látok a účinná látka tetrahydrokanabinol (THC) je zaradená v zmysle zákona NR SR č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov do I. skupiny psychotropných látok, kde dňa 25.5.2013 o 21:30 hod na konci diaľnice D1 v smere jazdy Poprad- Jánovce, okre. Poprad, bol povereným príslušníkom, Obvodného oddelenia PZ Poprad vyzvaný J. M. podľa § 89 ods. 1 Tr.por. na vydanie Hašiša (živica z rodu *Canabis*) o hmotnosti 2 s celkovým obsahom THC (tetrahydrokanabinolu) účinnej látky rastliny konope (*Cannabis*) 14,3 %, ktoré veci dobrovoľne vydal a následne toho istého dňa 25.5.2013 o 21:45 hod na základe príkazu povereného príslušníka Obvodného oddelenia PZ Poprad, na vykonanie prehliadky osobného motorového vozidla zn. ..., evidenčného čísla ... nájdená a zaistená (tetrahydrokanabinolu) – účinnej látky rastliny konope (*Cannabis*) od 14,0 % do 18,5 % toto vozidlo viedol J. M. so spolujazdcom R. Š. a celková hodnota vyššie uvedených drog predstavuje minimálne 9982 eur.

Na základe odvolania obvinených prostredníctvom ustanoveného právneho zástupcu v konaní rozhodoval vo veci Krajský súd v Prešove, ktorý rozsudkom č. k. 1 To 15/2014-418 zo dňa 30.04.2014 rozsudok okresného súdu zrušil pre nedostatky v opise skutku a vo veci znovu rozhodol tak, že obvinených uznal za vinných zo spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a 2 písm. e) Trestného zákona, za čo im uložil nepodmienečné tresty odňatia slobody v rovnakej výmere ako okresný súd. ...

Sťažovateľ v zákonnej lehote podal Najvyššiemu súdu SR... dovolanie, v ktorom... uplatnil dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku o porušení jeho práva na obhajobu zásadným spôsobom ako aj dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku z dôvodu nedostatku jednotného úmyslu spoluobvinených, a tak o nesprávnom právnom posúdení spolupáchateľstva sťažovateľa.

O tomto dovolaní sťažovateľa rozhodol Najvyšší súd SR uznesením sp. zn. 6 Tdo 74/2016 zo dňa 21.12.2016...

Sťažovateľ v dovolaní podanom... zdôraznil, že „V rámci konania pred súdom prvého stupňa a následných s tým súvisiacich odvolacích konaní sa obhajoba oboch obvinených sústredila (iba výlučne a najmä) na preukázanie nezákonnosti získania dôkazov voči nim pri ich zaistení.

Preukázaniu iných skutočností (medzi ktoré patri jednotný úmysel odsúdených, správnosť výpočtu počtu jednorazových dávok a pod.) pozornosť venovaná nebola a to ani orgánmi činnými v konaní, ani súdmi, ktoré konali v tejto veci na jednotlivých stupňoch – i keď v zmysle právnej platnej úpravy je zákona povinnosťou vykonávať úkony i v prospech obžalovaného, a ani obhajobou – ktorá sa sústredila v konaní len na preukázanie nezákonnosti získaných dôkazov.“

Sťažovateľ poukázal na absenciu preukázania jednotného úmyslu odsúdených ohľadne zakúpenia množstva drog 1138,5 g a uviedol, že „vychádzajúc z predbežného vypočítania obžalovaných bolo vypracované Uznesenie o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia voči nim – kile odôvodnenie tohto uznesenia odkazuje práve na údaje uvádzané obžalovaným.

Z tohto Uznesenia Okresného riaditeľstva PZ, Odbor kriminálnej polície, ČVS: ORP-480/1-OVK- PP-2013 zo dňa 26.5.2013. ktorým bolo začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie je zrejmé, že podľa vyjadrenia/priznania odsúdeného mal tento úmysel zakúpiť si pre svoju potrebu omamné látky za sumu, ktorou disponoval – teda za sumu 300 Eur. Tomu zodpovedalo i jeho ďalšie konanie, kedy si (podľa jeho vyjadrenia/priznania v prípravnom konaní) mal objednať 100g marihuany a zakúpiť aj 70 mg hašišu všetko spolu za sumu 300 eur pre svoju potrebu.

Opakovane odsúdený už od prvopočiatku uvádzal, že zakúpenú drogu chcel len pre seba a nemal v úmysle ju nikomu predávať.

Je jednoznačné, že odsúdení (J. M. a R. Š.) nemali jednotný úmysel pre a pri spáchaní trestného skutku najmä čo sa týka jeho rozsahu.

Odsúdený nevedel uviesť koľko marihuany si objednal obvinený M. a ako sa on dohodol s mužom, ktorý mal predat' marihuanu a koľko vlastne drogy a za akú sumu túto zakúpil spoluobvinený.“

Sťažovateľ ďalej v dovolaní uviedol:

„Podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., dovolanie možno podať, ak bolo zásadným spôsobom porušené právo na obhajobu. Právo na obhajobu možno vo všeobecnosti definovať ako súbor procesných práv, prostredníctvom ktorých obvinený/odsúdený môže realizovať ochranu svojich práv a právom chránených záujmov v štádiu trestného konania, od ktorého je stíhaný ako obvinený. ...

Zmyslom „práva na obhajobu“ je poskytnúť osobe, voči ktorej sa vedie trestné konanie, možnosť brániť sa voči tvrdeniam orgánov činných v trestnom konaní.

V predmetnom prípade bol ustanovený ex offio spoločný obhajca pre spoluobvinených J. M. a R. Š. (odsúdeného). Od prvopočiatku bolo zrejmé, že bude nastolený evidentný rozpor v záujmoch spoluobvinených, kedy nemožno ustanoviť obvineným za danej situácie spoločného obhajcu, tak ako vykonal súd, kedy v dôsledku uvedeného boli možnosti obhajoby obmedzené a porušené právo na spravodlivý proces.

Odsúdení na hlavnom pojednávaní zo dňa 20.9.2013 po zákonom poučení využili svoje právo nevypovedať. V súlade s ustanovením § 258 ods. 4 Tr. Poriadku súd prečítal ich výpovede z prípravného konania, no obaja vyhlásili, že nesúhlasia s obsahom týchto výpovedí, popreli ich pravdivosť.

V nadväznosti na uvedené je nutné uviesť, že aj keď sa vychádza z výpovedi z prípravného konania (napriek námietke ich pravdivosti zo strany odsúdených), tak je zrejmé, že ani z prvotných výpovedí obvinených nevyplýva a nikdy ani nebol nimi uvedený (a ani im nebol preukazovaný) jednotiaci úmysel oboch odsúdených vo vzťahu k zakúpeniu množstvu drog v rozsahu uvedenom v obžalobe.

Odsúdení (J. M. a R. Š.) vypovedali na hlavnom pojednávaní dňa 5.12.2013, avšak zo strany súdu, prokurátora a obhajoby neboli nikým dotazovaní na skutočnosti týkajúce sa jednotiaceho úmyslu vo vzťahu k zakúpeniu množstva drog a dokazovanie sa obmedzilo len na zákonnosť prehliadky vykonanej zo strany OČTK.

V zmysle § 40 ods. 3 Trestného poriadku „ak je obvinených niekoľko, ustanoví sa tým, ktorých záujmy si v trestnom konaní neodporujú, spravídla spoločný obhajca.“

V nadväznosti na uvedené dáva odsúdený do pozornosti, že je zrejme, že záujmy obvinených si s poukazom na obsah ich výpovede v prípravnom konaní, ktorá bola podkladom pre vydanie uznesenia o vznesení obvinenia a ktorá bola v konečnom dôsledku i podkladom pre odsudzujúce rozsudky, ktorých argumentáciu si v tomto smere osvojil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky odporujú, vzhľadom na čo súd pochybil, ak ustanovil obvineným spoločného obhajcu, v dôsledku čoho bolo porušené právo odsúdeného na obhajobu.

V tejto súvislosti poukazuje odsúdený na možnosť a nie povinnosť súdu ustanoviť spoločného obhajcu, kedy je nutné rozlišovať medzi zvoleným a ustanoveným obhajcom, kedy v prípade ustanoveného obhajcu je bremeno zákonnosti ustanovenia obhajcu prenesené na súd.

Odsúdený poukazuje na českú aplikačnú prax predmetnej problematiky, kedy (aj v súlade s ust. § 37a odst. 2 Trestného poriadku ČR) ak advokát ako zvolený obhajca vykonáva obhajobu dvoch alebo viacerých spoluobvinených, ktorých záujmy si v trestnom konaní odporujú, potom je vylúčený z obhajoby všetkých obvinených. V prípravnom konaní o tom rozhodne predseda senátu a v konaní pred súdom sudca.

Dôvodom k vylúčeniu obhajcu z obhajoby dvoch či viac spoluobvinených, ktorých záujmy sú v rozpore, je snaha predísť situácii, kedy by obhajca, ktorý by pokračoval v obhajobe jedného z obvinených, mohol vo veci využiť informácie a poznatky získané od spoluobvinených, ktorých predtým spoločne obhajoval. Zabraňuje sa tak vzniku stavu, kedy by jeden zo spoluobvinených mohol byť postupom obhajcu neoprávnene zvýhodnený, alebo naopak znevýhodnený, čo by viedlo k narušeniu princípu rovnosti pred zákonom.

Zhrnúc uvedené, analogicky rovnaký resp. väčší dôraz sa má klásť na prípady, kedy dochádza k ustanoveniu obhajcu súdom, ktorý ustanoví obhajcu ex offio. Súd je oprávnený a i povinný ustanoviť obhajcu až po zrelej úvahe a so znalosťou prejednávanej trestnej veci, dospejúc k záveru, že medzi spoluobvinenými neexistuje rozpor záujmov, čo v danom prípade podľa názoru odsúdeného splnené nebolo. “ ...

Najvyšší súd SR nevyhodnotil označené dovolacie námietky sťažovateľa ako dôvodné a naplnené, pričom argumentuje neexistenciou žiadnych okolností, ktoré by nasvedčovali konfliktu záujmov u dvoch obvinených a na podporu tohto záveru uvádza, že po ustanovení obhajcu spolu jeden aj druhý obvinený sa priznali a následne obaja popreli skutok. Najvyšší súd konkrétne uviedol: „K dovolateľom označenému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. najvyšší súd uvádza, že právo na obhajobu sa chápe ako vytvorenie podmienok pre plné úplatné nie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného charakteristické pre to ktoré štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní

obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby. (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. septembra 2012, sp. zn. 5 Tdo 59/2012).

Vo vzťahu k námietke obvineného ohľadom spoločne ustanoveného ex offo obhajcu obvineným a s tým súvisiacim porušením práva na obhajobu, najvyšší súd najprv uvádza s poukazom na § 40 ods. 3 Tr. por., že v súlade so zásadou primeranosti a hospodárnosti trestného konania sa v prípadoch, ak sú v tej istej veci trestne stíhaní viacerí obvinení, ktorých záujmy si neodporujú, súd ustanoví týmto obvineným spoločného obhajcu. Z obsahu vyšetrovacieho spisu (č.l. 57) vyplýva, že opatrením sudcu pre prípravné konanie z 26. mája 2013 bol ustanovený spoločný obhajca obvineným J. M. a R. Š. z dôvodu uvedeného v § 37 ods. 1 písm. d Tr. por. Zo zápisnice o výsluchu obvineného R. Š. z prípravného konania zo dňa 26.5.2013 (č. l. 63 vyšetrovacieho spisu) je zrejmé, že obvinený súhlasil so súdom ustanoveným obhajcom, JUDr. K. O. a zároveň sa priznal k spáchaniu skutku rovnako ako obvinený J. A. Na hlavnom pojednávaní dňa 20.9.2013 využil obvinený R. Š. svoje právo a nevypovedal (č.l. 213 súdneho spisu), súd preto v súlade s § 258 ods. 4 Tr. por. prečítal jeho výpoveď z prípravného konania. Na hlavnom pojednávaní konanom dňa 5. decembra 2013 obvinení zhodne popreli spáchanie skutku (č. l. 257 súdneho spisu). Najvyšší súd má z obsahu spisu za preukázané, že rozhodnutie o vine obvineného sa v preskúmvanej veci opiera nielen o ich priznávajúce výpovede z prípravného konania, ale aj o zápisnice o prehliadke iných priestorov (osobného motorového vozidla ...) a záverov znaleckého posudku Kriministického a expertízneho ústavu. Najvyšší súd nezistil žiadny konflikt záujmov medzi spoluobvinenými, pretože obvinený J. M. neusvedčoval zo skutku obvineného Š., naopak, obvinení sa v prípravnom konaní priznali k trestnej činnosti. Bolo v súlade so zákonom, ak týchto dvoch obvinených zastupoval jeden a ten istý obhajca, preto túto námietku vyhodnotil najvyšší súd ako neopodstatnenú. “ ...

Sťažovateľ má za to, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení nevysporiadal dostatočne, náležite a správne s jeho dovolacou argumentáciou ohľadom porušenia jeho práva na obhajobu zásadným spôsobom.

Pokiaľ sa najvyšší súd absenciu konfliktu /rozporu/ záujmov z hľadiska danosti dôvodov na ustanovovanie samotných obhajcov dvom spoluobvineným pokúšal odôvodniť tým, že spoluobvinený J. M. neusvedčoval sťažovateľa zo skutku kladeného mu za vinu, naopak obvinení sa v prípravnom konaní priznali pričom /vzhľadom na následné využitie práva nevypovedať na hlavnom pojednávaní a následné popretie skutku/ súdy vychádzali pri rozhodovaní z ich výpovedí v prípravnom konaní, takéto odôvodnenie opomína logickú súvislosť.

Osobitne takéto závery najvyššieho súdu opomínajú logickú súvislosť za stavu, keď v samotných dovolaciach dôvodoch sťažovateľ zdôrazňoval, že on už vo svojom priznaní /na ktoré poukazuje najvyšší súd a podľa ktorého bolo formulované samotné uznesenie o vznesení obvinenia/ uviedol, že mal v úmysle zakúpiť si pre svoju potrebu omamné látky, za sumu ktorou disponoval t. j. za 300,- € a tomu zodpovedalo i jeho ďalšie konanie, kedy si (podľa priznania v prípravnom konaní) mal objednať 100g marihuany a zakúpiť aj 70 mg hašišu všetko spolu za sumu 300 eur pre svoju potrebu. Sťažovateľ nevedel uviesť koľko marihuany si objednal obvinený M. a ako sa on dohodol s mužom, ktorý mal predáť marihuanu a koľko vlastne drogy a za akú sumu M. zakúpil.

Za tohto stavu vyplývajúceho z priznania obvinených v prípravnom konaní je zrejmé, že právo sťažovateľa na obhajobu po materiálnej stránke nemôže byť naplnené, ak mu bol ustanovený spoločný obhajca s obvineným M. /ktorý disponoval finančnými prostriedkami

iného rozsahu a týmto zodpovedá aj ním obstarávaný objem drog, ktorý bol nájdený v jeho motorovom vozidle/.

Rozpor záujmov dvoch obvinených úplne logicky vyplýva z toho, že spoločný obhajca *ex off* by pri náležitej obhajobe oboch obvinených nevyhnutne musel obhajobu jedného z obvinených uprednostniť na ujmu druhého, v danom prípade sa to v konečnom dôsledku naplnilo ujmov na úkor sťažovateľa, kedy ustanovený obhajca žiadnym spôsobom v priebehu konania nenamietal absenciu jednotného úmyslu obvinených ohľadom zakúpenia množstva drog 1138 g.

To, že podľa najvyššieho súdu je porušením práva na obhajobu zásadným spôsobom najmä neustanovenie obhajcu *ex off* v prípadoch zákonom stanovených, žiadnym spôsobom nereflektuje na argumenty sťažovateľa o porušení jeho práva na obhajobu ustanovením spoločného obhajcu s obvineným M., a to najmä po materiálnej stránke, keď za opísaného stavu bolo objektívne vylúčené, aby spoločným obhajcom mu mohla byť poskytnutá náležitá obhajoba. V tomto smere je potrebné zdôrazniť, že týmto sťažovateľ primárne nerieši kvalitatívnu stránku svojej obhajoby ustanoveným obhajcom ale nevytvorenie objektívnych podmienok v trestnom konaní zo strany konajúcich súdov pre to, aby mu bola poskytnutá náležitá obhajoba ustanoveným obhajcom. Za tejto situácie sa už argumenty najvyššieho súdu o hospodárnosti konania javia ako úplne irelevantné a nespôsobilé obhájiť závažné pochybenie všeobecných súdov v trestnom konaní, keď neustálili rozpor záujmov dvoch obvinených a dodatočne im neustanovili samostatných obhajcov *ex off*.

Záverom sťažovateľ považuje za potrebné zdôrazniť, že ujma ktorú v dôsledku uvedeného utrpel je veľmi závažná, keďže mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 10 rokov, pričom on ako užívateľ kupoval len užívateľskú dávku pre vlastnú potrebu a napriek tomu bez osobitného dokazovania k existencii spoločného úmyslu so spoluobvineným bolo ustálené jeho spolupáchateľstvo ku kúpe takého množstva drog, o ktorom ani len nemal vedomosť a to všetko len z dôvodu, že bol spolujazdcom v motorovom vozidla spoluobvineného M., kde obvinenému M. tieto drogy boli zaistené.»

3. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a základné právo sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy SR boli uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Tdo 74/2016 zo dňa 21.12.2016, doručeným sťažovateľovi 17.02.2017 porušené.

Zrušuje sa uznesenie Najvyššieho súdu SR p. zn. 6 Tdo 74/2016 zo dňa 21.12.2016 a vec sa vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

Najvyšší súd SK je povinný sťažovateľovi nahradiť trovy konania titulom trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom na účet jeho advokátky.“

4. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 310/2017-14 zo 7. júna 2017 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na ďalšie konanie.

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrila predsedníčka najvyššieho súdu listom č. k. KP 3/2017-48 zo 17. júla 2017, ku ktorému pripojila stanovisko predsedu senátu 6T najvyššieho súdu, ktorý v ňom okrem iného uviedol:

„... v dovolacom konaní nebolo zistené, že by si záujmy obvinených v trestnom konaní odporovali, práve naopak, obvinení sa v prípravnom konaní k skutku priznali, pričom na hlavnom pojednávaní sťažovateľ využil svoje právo nevypovedať a preto súd v súlade s § 258 ods. 4 Tr. por. prečítal jeho výpoveď z prípravného konania. Následne na hlavnom pojednávaní

dňa 05. decembra 2013 obvinení zhodne popreli spáchanie skutku, čo znamená, že neusvedčovali jeden druhého a teda v súlade s ustálenou judikatúrou Najvyšší súd Slovenskej republiky pri preskúmvaní dovolania vychádzal práve z tejto skutočnosti, že nebol zistený žiaden z konfliktu záujmov medzi nimi. Ustanoveniu spoločného obhajcu nebránia také skutočnosti, akými sú napr. nepodstatné rozpory vo výpovediach spoluobvinených, spoločné uznanie či popretie viny. Ustanovenie spoločného obhajcu teda nebolo porušením ustanovenia § 40 ods. 3 Tr. por.

Čo sa týka sťažnosti obvineného v časti, v ktorej poukazoval na skutočnosť, že obhajca žiadnym spôsobom nenamietal absenciu jednotného úmyslu oboch obvinených ohľadom zakúpenia množstva drog súd uvádza, že Najvyšší súd slovenskej republiky sa nemohol v dovolacom konaní zaoberať skutočnosťami, ktoré zasahujú do skutkových zistení, nakoľko správnosť a úplnosť zisteného skutku nemožno v dovolacom konaní skúmať ani dopĺňať. Dovolací súd je vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré urobili súdy nižšieho stupňa, teda dôvodom dovolania nemôžu byť nesprávne skutkové zistenia. “

6. Právna zástupkyňa listom z 31. júla 2017 zaujala stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu a zotrvala na dôvodoch podanej sťažnosti.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci.

8. Z vyžiadaného spisu Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 T 121/2013 ústavný súd zistil, že rozsudkom okresného súdu č. k. 4 T 121/2013-358 z 13. februára 2014 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) bol sťažovateľ spolu s ďalším obžalovaným J. M. uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. e) Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona. Rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 To 15/2014-418 z 30. apríla 2014 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) bol rozsudok okresného súdu zrušený v celom rozsahu a sťažovateľ bol spolu s obžalovaným J. M. uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. e) Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona. Rozsudok krajského súdu napadol sťažovateľ dovolaním, v ktorom okrem iného namietal porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom, tým, že mu bol spolu s obvineným J. M. ustanovený spoločný obhajca napriek rozporu v ich záujmoch. Dovolanie sťažovateľa odmietol najvyšší súd napadnutým uznesením.

9. Podľa sťažovateľa k namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy došlo tým, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení nedostatočne a nepresvedčivo vysporiadal s dovolacím dôvodom – porušením základného práva sťažovateľa na obhajobu zásadným spôsobom.

10. V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyšší súd uviedol:

„K dovolateľom označenému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d/ Tr. por. najvyšší súd uvádza, že právo na obhajobu sa chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného charakteristické pre to ktoré štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého

z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby. (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. septembra 2012, sp. zn. 5 Tdo 59/2012).

Vo vzťahu k námietke obvineného ohľadom spoločne ustanoveného ex offi obhajcu obvineným a s tým súvisiacim porušením práva na obhajobu, najvyšší súd najprv uvádza s poukazom na § 40 ods. 3 Tr. por., že v súlade so zásadou primeranosti a hospodárnosti trestného konania sa v prípadoch, ak sú v tej istej veci trestne stíhaní viacerí obvinení, ktorých záujmy si neodporujú, súd ustanoví týmto obvineným spoločného obhajcu. Z obsahu vyšetrovacieho spisu (č.l. 57) vyplýva, že opatrením sudcu pre prípravné konanie z 26. mája 2013 bol ustanovený spoločný obhajca obvineným J. M. a R. Š. z dôvodu uvedeného v § 37 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Zo zápisnice o výsluchu obvineného R. Š. z prípravného konania zo dňa 26.5.2013 (č.l. 63 vyšetrovacieho spisu) je zrejmé, že obvinený súhlasil so súdom ustanoveným obhajcom, JUDr. K. O. a zároveň sa priznal k spáchaniu skutku rovnako ako obvinený J. M. Na hlavnom pojednávaní dňa 20.9.2013 využil obvinený R. Š. svoje právo a nevypovedal (č.l. 213 súdneho spisu), súd preto v súlade s § 258 ods. 4 Tr. por. prečítal jeho výpoveď z prípravného konania. Na hlavnom pojednávaní konanom dňa 5. decembra 2013 obvinení zhodne popreli spáchanie skutku (č.l. 257 súdneho spisu). Najvyšší súd má z obsahu spisu za preukázané, že rozhodnutie o vine obvineného sa v preskúmvanej veci opiera nielen o ich priznávajúce výpovede z prípravného konania, ale aj o zápisnice o prehliadke iných priestorov (osobného motorového vozidla ..., ev. č. ...) a záverov znaleckého posudku Kriministického a expertízneho ústavu. Najvyšší súd nezistil žiadny konflikt záujmov medzi spoluobvinenými, pretože obvinený J. M. neusvedčoval zo skutku obvineného Š. naopak, obvinení sa v prípravnom konaní priznali k trestnej činnosti. Bolo v súlade so zákonom, ak týchto dvoch obvinených zastupoval jeden a ten istý obhajca, preto túto námietku vyhodnotil najvyšší súd ako neopodstatnenú.“

II.

11. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

13. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

14. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je

zastupovať všeobecné sudy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natol'ko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 39/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

17. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav vecí. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchýlné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

18. Právo na obhajobu garantované čl. 50 ods. 3 ústavy vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutným prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd a zaručuje sa ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd (m. m. II. ÚS 34/99) a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

19. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto taký, aby uplatnenie práva na obhajobu aj reálne umožnilo. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne.

20. Podľa § 40 ods. 1 Trestného poriadku ak obvinený nemá obhajcu v prípade, v ktorom ho musí mať, určí sa mu lehota na zvolenie obhajcu. Ak v tejto lehote nebude obhajca zvolený, musí mu byť obhajca bez meškania ustanovený. Obhajcu ustanoví a ustanovenie obhajcu zruší v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom predseda senátu.

21. Podľa § 40 ods. 3 Trestného poriadku ak je obvinených niekoľko, ustanoví sa tým, ktorých záujmy si v trestnom konaní neodporujú, spravidla spoločný obhajca.

22. Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd v odôvodnení svojho uznesenia vysporiadal s argumentmi sťažovateľa obsiahnutými v dovolaní o porušení práva na obhajobu zásadným ústavne neakceptovateľným spôsobom, keď k záveru, že k porušeniu práva na obhajobu zásadným spôsobom nedošlo, dospel iba na základe toho, že obvinený J. M. neusvedčoval zo spáchania skutku sťažovateľa, a tvrdenia, že sťažovateľ sa v prípravnom konaní k spáchaniu skutku priznal.

23. Ústavný súd si dôkladne preštudoval spis okresného súdu sp. zn. 4 T 121/2013 a ani z jednej z výpovedí sťažovateľa nevyplýva, že by sa v celom rozsahu priznal ku skutku, ktorý mu bol kladený za vinu uznesením o vznesení obvinenia tak, ako to v odôvodnení svojho uznesenia uvádza najvyšší súd. Ak sa sťažovateľ ku skutku vyjadroval, vo svojich výpovediach vždy uvádzal, že si kupoval hašiš pre vlastnú potrebu, za vlastné finančné prostriedky vo výške 300 €, pričom tieto jeho vyjadrenia podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za priznanie ku skutku, pre ktoré mu bolo vznesené obvinenie.

24. Pokiaľ najvyšší súd argumentuje tým, že obvinený J. M. zo spáchania skutku sťažovateľa neusvedčoval, toto tvrdenie je v súlade s obsahom vyžiadaných spisov, avšak zároveň je potrebné dodať, že rovnako ako sťažovateľ aj obvinený J. M. uvádzal, že si kupoval hašiš sám, za vlastné finančné prostriedky, avšak až za sumu 2 000 €.

25. To, že si záujmy oboch obvinených odporovali už v prípravnom konaní, je zrejmé aj z uznesenia o vznesení obvinenia z 26. mája 2013. Uvedeným uznesením bolo obom obvineným, teda sťažovateľovi a aj obvinenému J. M. vznesené obvinenie z obzvlášť závažného zločinu podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. e) Trestného zákona formou spolupáchateľstva, a to napriek tomu, že zo samotného odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že hašiš si mal kúpiť každý z obvinených sám, za vlastné finančné prostriedky, pričom obvinený J. M. kúpil hašiš za sumu 2 000 € a sťažovateľ iba za sumu 300 €, čo tvrdili aj obaja obvinení vo svojich výpovediach.

26. Ústavný súd konštatuje, že za prekážku ustanovenia spoločného obhajcu viacerým obvineným podľa § 40 ods. 3 Trestného zákona pre konflikt záujmov je potrebné považovať aj okolnosť, keď obvinení, ktorí sú obvinení zo spáchania skutku formou spolupáchateľstva, vypovedajú už v prípravnom konaní o podstatných okolnostiach skutku rozdielne, tak ako to bolo aj vo veci sťažovateľa.

27. Podstatné rozdiely vo výpovediach dvoch obvinených, ktorým bol ustanovený spoločný obhajca, vo vzťahu ku skutku, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, objektívne bráni spoločnému obhajcovi v možnosti poskytnúť právnu pomoc v rovnakej kvalite, akú by mohol poskytnúť, ak by bol ustanovený za obhajcu iba jednému z nich.

28. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd konštatuje, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 50 ods. 3 ústavy.

29. V ďalšom konaní bude úlohou najvyššieho súdu opätovne sa vysporiadať s argumentáciou sťažovateľa obsiahnutou v dovolaní proti rozsudku krajského súdu týkajúcej sa porušenia práva na obhajobu zásadným spôsobom, ku ktorému malo dôjsť ustanovením spoločného obhajcu sťažovateľovi a ďalšiemu obvinenému, pričom najvyšší súd bude viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v tomto náleze.

III.

30. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Na základe citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, v ktorom je viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze [§ 56 ods. 3 písm. b) a ods. 6 zákona o ústavnom súde].

31. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátkou, ktorá si uplatnila nárok na ich úhradu.

32. Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2017 je 147,33 € a hodnota režijného paušálu je 8,84 €.

33. S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľovi nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2017 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súde) v sume 312,34 € vrátane režijného paušálu. Keďže právna zástupkyňa predložila ústavnému osvedčenie o tom, že je platiteľkou DPH, odmena za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom bola zvýšená o 20 %, čo predstavuje celkovú sumu 374,81 €.

34. Ústavný súd nepriznal úhradu trov za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2017 (stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu), pretože toto vyjadrenie neobsahovalo žiadne skutočnosti významné pre rozhodnutie ústavného súdu.

35. Trovy konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

36. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.